

ברכות השחר ON סידור התפילה לרוקה AND THE אבודרהם

Part of the joy in studying תפלה is to be exposed to the פירושים in the early סידורים (11th through 14th century) such as the אבודרהם and the לרוקה. The method of the אבודרהם is to search for sources in תנ"ך for the words chosen by חז"ל for the תפילות. The practice of the לרוקה is to count the letters or words of each תפלה and to find a corresponding verse that contains the same number of words. Let us examine their comments on some parts of ברכות השחר.

ספר אבודרהם ברכות השחר – על נטילת ידיים – וכשיצא נוטל ידיו ומברך בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידיים. ברוך אתה ה', על שם (תהלים קיט, יב) ברוך אתה ה' למדני חקיך. וברוך אינו לשון פעול אלא כמו רחום והנון שהוא עצמו הוא מקור הברכות ואינו מקבלם מאחרים. אלקינו. על שם (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך שאמר הקב"ה, וע"ש (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלקינו, שאומרים ישראל. מלך העולם. על שם (ירמיה י, י) ומלך עולם. אשר קדשנו במצותיו. על שם (ויקרא יא, מד) והתקדשתם והייתם קדושים. ועל שם להיות לו לעם קדוש ולשמור מצותיו. ויש מפרשים שהוא לשון אירוסין וקדושין שקדשן הקב"ה לישראל במצות שנא' (הושע ב, כא) וארשתיך לי באמונה. והמצות נקראו אמונה שנא' כל מצותיך אמונה. וצונו. על שם תורה צוה לנו. (דברים ל, ג).

פירושי סידור התפילה לרוקה – על נטילת ידיים – בברכת נטילת ידיים – י"ג תיבות, כנגד שאו ידיכם קודש וברכו את ה' – ו' תיבות, ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מזבחך ה' – ז' תיבות, ויש אומרים כנגד שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך ופסוק זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור – י"ג תיבות. למ"ד בברכת נטילה מחטף, כנגד ל' אברים בפיסת יד. על נטילת ידיים על שם כלי ששמו נטלא ומידה של רביעית הלוג הייתה. ותחילת מצוה, אדם צריך לקדש עצמו בקידוש ידיים, כדאמ' לאורה צריך קידוש ידיים ורגלים. וציונו על נטילת ידיים והיכן ציונו? משאל אביך ויגדך וגו'.

On the the language of ברכת התורה –

פירושי סידור התפילה לרוקה ברכת התורה – לעסוק בדברי תורה נגד י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם. וי"ג שבחות באיוב. והערב נא ל' תיבות נגד הכתוב בי מלכים ימלוכו, והמלכות נקנית בל' מעלות. אשר בחר בנו, כ' תיבות נגד פסוק מי חכם ויבן את זאת כ' תיבות. בברכת אשר בחר בנו כ' תיבות, ובברכת אחרונה אשר נתן לנו כ' תיבות זהו מ', כנגד מ' יום שנתנה תורה. וכנגד זה אמ' ב' פסוקי' תורת ה' תמימה, פקודי ה' ובהן כ' תיבות, ועוד ב' פסו' ה' עז לעמו יתן, הקל תמים דרכו, ובהן כ' תיבות.

ספר אבודרהם ברכות השחר – הערב נא יי אלהינו על שם (מלאכי ג, ד) וערבה ליי ועל שם (תה' קיט, קכב) ערוב עבדך לטוב. את דברי תורתך בפנינו ובפיות עמך בית ישראל וכו' על שם (תה' קיט, קכב) לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך. כלומר שיערבו עלינו דברי תורה לעסוק בהן מאהבה. בצאצאינו ע"ש וצאצאי מעידך... ונהיה כלנו יודעי שמך כדי שתמשך חסדך עלינו כמו שנאמר (תה' לו, יא) ליודעידך. ולומדי תורתך לשמה ולא לקרותו רב, כדאמרי" בספרי (פרשת עקב) שמא תאמר הרני לומד תורה בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא רב בשביל שאקרא דיין ת"ל (דברים א', יג) לאהבה את ה' אלקיך אלא עשו דברים לשמן וסוף הכבוד לבא. בא"י המלמד תורה לעמו ישראל שנאמר (שמות כד, יב) ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם, וכתוב (מלאכי ג, כב) ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם

On the subject of -אלקי נשמה-

ספר אבודרהם ברכות השחר –אלקי נשמה ברכה זו אינה פותחת בברוך... והנכון כמו שפירש רבינו תם שאינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת הודאה שמודה לשם שהחזיר לו נשמתו להתנועע בה ולקום בבקר לעשות צרכיו שאם אינו מקדים תחלה הודא' על מה שתחול הברכה הויא לה ברכה לבטלה...וצריך להפסיק מעט בין אלהי לנשמה כדי שלא יהא כחזור למעלה הלילה וחם. שנתת בי טהורה כי ממקום טהור נגזרה ואמרי" בפרקא קמא דברכות (י, א) מה הב"ה טהור אף הנשמה טהורה. אתה בראתה על שם (עי' עמוס ד, ג) בורא רוח ועל שם (ברא' א, כז) ויברא אלהים את האדם. אתה יצרתה על שם יוצר רוח האדם בקרבו (עי' זכריה יב, א) ועל שם וייצר ה' אלהים את האדם. אתה נפתת בי שנאמר (ברא' ב, ז) ויפח באפיו נשמת חיים ואתה משמרה בקרבי ע"ש (תה' צז, י) שומר נפשות חסידיו וכתוב (שם קכא, ז) ישמור את נפשך כלומר משמרה שלא תצא עד עת בא דברו. וזהו שאמר ואתה עתיד ליטלה ממנו. פי' ליום המיתה שנאמר (קהלת יב, ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולהחזירה בי לעתיד לבא פי' לתחיית המתים שנאמר (יחזקאל לז, יד) ונתתי רוחי בכם וחייתם... כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי, על דרך (תהל' קטו, יז) לא המתים יהללו יה וגומר ואנחנו נברך יה וגומר. רבון כל המעשים על שם (ישעיה מה, ז) אני יי עושה כל אלה ועל שם (קהלת א, יד) ראיתי את כל המעשים. אדון כל הנשמות על שם (ישעיה מב, ה) נותן נשמה לעם עליה...לפגרים מתים על שם (ישעיה לז, לו) פגרים מתים כי השינה דומה למות וכן כנה הכתוב המות בשינה שנאמר (איוב ג, יג) כי עתה שכבתי ואשקוט ישנתי.

פירושי סידור התפילה לרוקח אלקי נשמה –אלקי נשמה מ' תיבות כנגד מ' יום של יצירת הוולד. ויש שיש בו מ"ג, כי יצירת הולד מ' יום וג' ימים לקלוט הזרע.

TRANSLATION OF SOURCES

The difficulty in translating the words of the **אבודרהם** or the **סידור התפילה לרוקה** is that each relates words from the **תפלה** to the words of **תנ"ך**. If I translate the words from **תפלה** and I translate the words from **תנ"ך**, you will not understand the connection. As a result, I will not translate the words. Instead, I will paraphrase the **פירושים**.

אבודרהם -The **אבודרהם ספר אבודרהם ברכות השחר** – על נטילת ידיים begins by tracing the origin of the words that introduce every **ברכה**. The words **ברוך אתה ה'** originated in a verse from Psalms: **למדני הקיך ברוך אתה ה'**. He then opines that the word **ברוך** is not a verb, meaning that Man does not bless G-d; rather it is an adjective, meaning comforting and caring. The word **אלקינו** originated in a verse found in the Ten commandments: **אנכי ה' אלקיך** that was said by G-d and in a verse from **שמע ישראל ה' אלקינו -שמע** that was first said by **ישראל**. The words: **מלך העולם** can be traced to a verse in Jeremiah: **ומלך והתקדשתם**. The words: **אשר קדשנו במצותיו** can be traced to a verse in Leviticus: **עולם**. He further explains that some argue that the word: **קדשנו** is related to the word: **קדושין**, betrothal. They liken the relationship of Jews to G-d to marriage and that G-d performed **קדושין** with **ישראל** by giving us the **מצות**.

The **פירושי סידור התפילה לרוקה** – על נטילת ידיים counts the words in the blessing of **על נטילת ידיים** and finds that there are 13 words. He relates the blessing to two verses that together contain thirteen words: **ארחץ בנקיון כפי שאו ידיכם קודש וברכו את ה'** and **שאל אביך ויגדך**. As an alternative group of verses he reports: **ואסנבה את מזבחך ה' זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור וקניך ויאמרו לך**. He traces the word **נטילת** to the word: **נטלא** which was is the word for a vessel whose exact measurement was a **לוג**. He further argues that the purpose in starting the day by washing one's hands is to demonstrate that we want to begin to perform **מצות** only after performing an act of **קדושה** which in this case is washing one's hands. He concludes by asking where in **תנ"ך** did G-d asks us to wash our hands before performing **מצות**. He finds it in the verse: **שאל אביך**. This is the verse that is the source for the rule that we are obligated to treat a rule instituted by the Rabbis equal with a rule that originated in the Torah.

There are thirteen words in the blessing **לעסוק התפילה לרוקה ברכת התורה**. The thirteen words correspond to the thirteen principles by which the Torah is explained. They also correspond to thirteen praises that Job expressed. In the prayer,

TRANSLATION OF SOURCES-2

והערב נא, we find thirty words. This corresponds to a verse **בי מלכים ימלוכו** and kingship is obtained through 30 steps. The blessing **אשר בחר בנו** has 20 words. They correspond to a verse: **מי חכם ויבן את זאת** which contains 20 words. The verse **אשר בחר בנו** has 20 words and the verse **אשר נתן לנו** has 20 words. When combined they total 40 words which corresponds to the 40 days that Moses spent on Mount Sinai receiving the Torah.

The words **והערב נא** correspond to a verse in Malachi: **את דברי תורתך בפינו** or to a verse in Psalms: **ערוב עבדך לטוב**. The words: **לא ימוש מפיד ומפי זרעך** and **ובפיות עמך בית ישראל וכו'** correspond to a verse in Psalms: **ומפי זרע זרעך**. On the words: **אבודרהם**, the **אבודרהם** cautions us to study Torah for its own sake and not as a means of obtaining honor. The words: **בא"י המלמד** and **ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה** correspond to the verse: **לעמו ישראל אשר כתבתי להורותם**.

This blessing does not begin with the word **אלקי נשמה** – **אלקי נשמה** – **אלקי נשמה** because it is a blessing of praise that G-d returned our souls to us. The blessing would be for naught if we did not say the praise before saying the blessing. In the balance of this paragraph, the **אבודרהם** shows the source for each of the words in the prayer: **אלקי נשמה**.

The prayer **אלקי נשמה** contains 40 words which corresponds to the 40 days that passes before a fetus is formed. Some say that the prayer has 43 words. That number corresponds to the 40 days that pass before a fetus is formed and the 3 days that pass before the egg is fertilized.